

3. Bestuursorganen moeten tijdig rechtsmiddelen instellen. Daarin verschillen zij niet van andere partijen. Voor rechtsmiddelen, ingesteld namens het openbaar lichaam, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur van een gemeenschappelijke regeling, geldt echter als aanvullend vereiste dat het dagelijks bestuur binnen de termijn van zes weken (artikel 6:7 Awb) ook een procesbesluit moet nemen. Dit volgt uit artikel 46b lid 1, aanhef en onder e, Wet gemeenschappelijke regelingen. Voor het gemeentebestuur en het provinciebestuur zijn vergelijkbare regelingen te vinden in de artikelen 160 lid 1, aanhef en onder e, Gemeentewet respectievelijk 158 lid 1, aanhef en onder e, Provinciewet. Artikel 6:6 Awb bepaalt dat, voordat een bezwaar of (hoger) beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard omdat niet is voldaan aan artikel 6:5 Awb of aan enig ander bij de wet gestelde vereiste voor het in behandeling nemen van het bezwaar of beroep, de indiener de mogelijkheid wordt geboden het verzuim te herstellen. Uit de uitspraak van 22 april 2020 volgde echter dat die herstelkans er niet was als een binnen de beroepstermijn bevoegd genomen procesbesluit ontbrak. De Afdeling oordeelde dat een bekrachtiging na het verstrijken van de termijn niet maakte dat het hoger beroep alsnog rechtsgeldig was. De Afdeling koos daarmee voor een bijzonder strenge lijn. Het betekende immers dat het bestuursorgaan er vóór het einde van de beroepstermijn voor moest zorgen dat er een geldig procesbesluit komt. Die termijn is kort: doorgaans zes weken. Het komt zeer regelmatig voor dat een bestuursorgaan niet binnen die termijn een procesbesluit neemt of dat zelfs helemaal vergeet te doen. Hoewel de bestuursrechter niet ambtshalve toetst of (tijdig) een procesbesluit is genomen, is het voor een bestuursorgaan vervelend als een wederpartij daar bij de rechter een punt van maakt. De termijn voor het instellen van het rechtsmiddel is dan immers vaak al verstreken. Dan is er dus geen redding meer aan, zo volgde uit de uitspraak van 22 april 2020. In mijn noot onder die uitspraak (AB 2020/270) was ik kritisch over de gekozen strenge lijn, omdat ik zonder nadere motivering niet overtuigd was van de noodzaak van die lijn. Als ten tijde van het instellen van het (hoger) beroep de identiteit van de indiener van het rechtsmiddel bekend is (en dat was het geval in de uitspraak van 22 april 2020, net als dat in de hier opgenomen uitspraak het geval is), waarom zou dan niet de mogelijkheid kunnen worden geboden om het ontbreken van een procesbesluit te herstellen? Voorts constateerde ik dat de gekozen strenge lijn niet in overeenstemming was met andere rechtspraak van zowel de bestuursrechter als de civiele rechter.

4. Aan mijn bezwaren bij de uitspraak van 22 april 2020 wordt in de hier afgedrukte uitspraak van 17 maart 2021 tegemoet gekomen. De Afdeling kiest in deze uitspraak voor een soepeler lijn als het gaat om het ontbreken van een binnen de (hoger)beroepstermijn bevoegd genomen procesbesluit. In reactie op het betoog van de subsidieontvanger dat een voor het einde van de hoger beroepstermijn genomen procesbesluit ontbreekt, overweegt de Afdeling dat, anders dan uit de uitspraak van 22 april 2020 volgt, het ontbreken van een binnen de beroepstermijn genomen procesbesluit niet per definitie leidt tot niet-ontvankelijkverklaring van het ingestelde

beroep. De Afdeling komt daarmee expliciet terug van de eerder gehanteerde strenge lijn. Van belang is volgens de Afdeling dat in de procedure komt vast te staan dat het bestuursorgaan instemt met het instellen van het hoger beroep. Een procesbesluit kan daarmee ook na het verstrijken van de hoger beroepstermijn worden overgelegd. Het ontbreken van een voor het einde van de (hoger) beroepstermijn genomen procesbesluit is dus niet langer fataal. Voorts volgt uit de uitspraak (r.o. 4.4) dat een – eventueel met terugwerkende kracht – verleende machtiging tot het instellen van (hoger) beroep voldoende is om het ontbreken van een tijdig genomen procesbesluit te herstellen. Als uit de toepasselijke mandaatregeling volgt dat een dergelijke machtiging is afgegeven, dan is het niet nodig om nog een afzonderlijk procesbesluit over te leggen.

5. Deze uitspraak laat zien dat het ontbreken van een tijdig en bevoegd genomen procesbesluit zich betrekkelijk eenvoudig na afloop van de beroepstermijn laat repareren. Dit is een breuk met de eerdere rechtspraak die geen enkele mogelijkheid voor reparatie bood. Deze uitspraak zal – naar ik aanneem – dan ook met gejuich worden ontvangen bij bestuursorganen en hun gemachtigden. Ongelukken met procesbesluiten zitten immers in een klein hoekje, maar zijn niet langer fataal.

m.nt. J. Wieland

Gst. 2021/80

Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State 24 februari 2021, nr. 202005896/1/R4

(Mr. J.Th. Drop)

m.nt. M.H.W. Bodelier¹

(Art. 7:12 Awb; art. 2.1 lid 1 Wabo)

ECLI:NL:RVS:2021:375

Indringende toetsing, alternatief bouwplan, motiveringsbeginsel. (Aa en Hunze)

Het college heeft naar het oordeel van de Afdeling niet gemotiveerd uiteengezet waarom de door appellant voorgestelde alternatieven geen alternatieven zijn waarmee een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren. Hoewel het gebouw geen gevolgen heeft voor lichttoetreding van de woonkamer van appellant zal door verplaatsing van het gebouw het uitzicht vanuit het woonkamerraam van appellant fors verbeteren. De verplaatsing zal mogelijk ten koste gaan van het uitzicht van vergunninghouder, maar de ramen van vergunninghouder waarvan het uitzicht zou kunnen worden beperkt zijn, zoals nader toegelicht door appellant ter zitting van de Afdeling, geen ramen in de voorgevel en van de woonkamer, maar een slaapkamerraam in een achtergevel en een zijgevelraam. Bovendien zijn dit ramen van de gebruiker van het gebouw en niet van een derde. De Afdeling is

¹ Marijn Bodelier is advocaat bij Greenberg Traurig te Amsterdam.

dan ook van oordeel dat het college niet deugdelijk heeft gemotiveerd waarom in dit geval geen sprake is van een door appellant voorgesteld alternatief met aanmerkelijk minder bezwaren.

Uitspraak in het geding tussen:

[Appellant], wonend te Gieterveen, gemeente Aa en Hunze, en het college van burgemeester en wethouders van Aa en Hunze, verweerder.

Procesverloop

Bij besluit van 29 maart 2017 heeft het college aan [vergunninghouder] omgevingsvergunning verleend ter legalisering van een reeds bestaande berging op het perceel [locatie 1].

Bij besluit van 24 september 2020 heeft het college het door [appellant] hiertegen gemaakte bezwaar nogmaals ongegrond verklaard.

Tegen dit besluit heeft [appellant] beroep ingesteld.

Het college heeft een verweerschrift ingediend.

[Appellant] heeft nadere stukken ingediend.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting behandeld op 11 januari 2021, waar [appellant], bijgestaan door mr. C. Lubben, advocaat te Zoetermeer, is verschenen.

Overwegingen

Inleiding

1. Bij besluit van 29 maart 2017 heeft het college omgevingsvergunning verleend voor het legaliseren van een bestaand bijgebouw van 2,40 m hoog, 2,60 m breed en 3,60 m breed op het perceel [locatie 1]. [Appellant] woont op het perceel [locatie 2] gelegen schuin achter dit perceel. Vanuit zijn woning heeft hij zicht op het bij besluit van 29 maart 2017 vergunde bijgebouw. Het bijgebouw staat in de zijtuin van het perceel van [vergunninghouder] tegen de perceelsgrens van het perceel van [appellant].

2. Ingevolge het ter plaatse geldende bestemmingsplan "Gieterveen dorp 2005" heeft het perceel de bestemming "Woongebouwen". De gronden met die bestemming zijn onder andere bestemd voor woongebouwen, bijgebouwen en de daarbij behorende tuinen, erven en terreinen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

Artikel 6.2.2. van de planvoorschriften luidt:

"Voor het bouwen van bijgebouwen gelden de volgende bepalingen:

- de gezamenlijke oppervlakte van de bijgebouwen zal ten hoogste 50 m² bedragen;
- in afwijking van het bepaalde in sublid a mag, indien de gronden op de kaart zijn voorzien van de aanduiding "berging toegestaan", de gezamenlijke oppervlakte van de bijgebouwen bij een woongebouw ten hoogste de op de kaart aangegeven oppervlakte bedragen;
- de bouwhoogte van een bijgebouw zal ten hoogste 3,50 m bedragen."

3. De Afdeling heeft in haar uitspraak van 13 mei 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1220, overwogen dat omdat tussen partijen niet in geschil is dat het totale oppervlak van bijgebouwen op de percelen [locatie 3] en [locatie 4] tot en met [locatie 2] meer dan 50 m² bedraagt, strijd met artikel 6.2.2 van de planvoorschriften bestaat. Volgens de Afdeling heeft het college ten onrechte niet beoordeeld of het bereid is een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wabo te verlenen.

4. Bij besluit van 24 september 2020 heeft het college omgevingsvergunning verleend voor de activiteiten bouwen en gebruiken in strijd met het bestemmingsplan. Volgens het college kan met toepassing van artikel 4, aanhef en onder 1, van Bijlage II van het Bor omgevingsvergunning worden verleend voor het bouwen van dit bijbehorende bouwwerk.

Aan dit besluit heeft het college ten grondslag gelegd dat de oppervlakte van de bijbehorende bouwwerken op grond van het bestemmingsplan is beperkt tot 50 m² voor het hele complex. Door deze constructie is er een "eerst komt, eerst maalt" situatie ontstaan. Op dit moment staat er bij iedere woning van het complex een bijgebouw van bescheiden afmetingen. Het hebben van een klein bijgebouw is volgens het college belangrijk voor het woongenot. Als de berging bij de woning op [locatie 1] niet gelegaliseerd zou worden, zou deze woning de enige woning uit het complex zijn die niet in dit woongenot kan delen. Volgens het college is de gekozen locatie van de berging een logische. De berging staat weliswaar gedeeltelijk in het zicht van de woning op [locatie 2], echter een deel van het uitzicht van de woning op [locatie 2] blijft onbelemmerd. Ook qua bezonning en lichttoetreding is er geen sprake van onevenredige aantasting van de woonkwaliteit van de woning op [locatie 2].

Beroep

5. [Appellant] betoogt dat het college niet in redelijkheid omgevingsvergunning heeft kunnen verlenen omdat een goede ruimtelijke onderbouwing ontbreekt. Daartoe voert [appellant] aan dat het besluit onzorgvuldig is voorbereid omdat ter plekke geen inventarisatie is gemaakt of met een stedenbouwkundige is gekeken hoe om te gaan met vergunningen voor bijgebouwen nadat het maximum aantal vierkante meters opgenomen in het bestemmingsplan is bereikt. Verder betoogt [appellant] dat zijn uitzicht ten gevolge van de berging ernstig wordt belemmerd en dat een alternatief mogelijk is waarbij zijn uitzicht niet wordt belemmerd. In dit verband wijst [appellant] er op dat bij de verlening van een lichte bouwvergunning voor het perceel [locatie 5] in het verleden door de welstandscommissie te kennen is gegeven dat een berging gesitueerd kan worden direct voor een raam van de woonkamer en dat dit een zeer ongewenste ontwikkeling is. De vergunde berging is de enige berging bij het complex waarbij sprake is van een beperking van het uitzicht van een ander dan de bouwer van het bouwwerk.

5.1. De beslissing om deze omgevingsvergunning al dan niet te verlenen behoort tot de bevoegdheid van het college. Het college heeft daarbij beleidsruimte en de rechter

beoordeelt daarom of het college in dit geval in redelijkheid heeft kunnen besluiten de omgevingsvergunning voor de berging te verlenen.

Indien een project op zichzelf aanvaardbaar is, noopt het bestaan van alternatieven slechts dan tot het onthouden van medewerking, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van één of meerdere alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren (zoals bijvoorbeeld is overwogen in de uitspraak van de Afdeling van 8 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1483).

5.2. Weliswaar heeft het college bij de aan het besluit ten grondslag gelegde belangenafweging van belang kunnen achten dat door het bestemmingsplan een ongewenste situatie is ontstaan, maar het college heeft naar het oordeel van de Afdeling niet gemotiveerd uiteengezet waarom de door [appellant] voorgestelde alternatieven geen alternatieven zijn waarmee een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren. Hoewel het gebouw geen gevolgen heeft voor lichttoetreding van de woonkamer van [appellant] zal door verplaatsing van het gebouw het uitzicht vanuit het woonkamerraam van [appellant] fors verbeteren. De verplaatsing zal mogelijk ten koste gaan van het uitzicht van [vergunninghouder], maar de ramen van [vergunninghouder] waarvan het uitzicht zou kunnen worden beperkt zijn, zoals nader toegelicht door [appellant] ter zitting van de Afdeling, geen ramen in de voorgevel en van de woonkamer, maar een slaapkamerraam in een achtergevel en een zijgevelraam. Bovendien zijn dit ramen van de gebruiker van het gebouw en niet van een derde. De Afdeling is dan ook van oordeel dat het college niet deugdelijk heeft gemotiveerd waarom in dit geval geen sprake is van een door [appellant] voorgesteld alternatief met aanmerkelijk minder bezwaren.

Het betoog slaagt

Slot en conclusie

6. Het beroep is gegrond. Het besluit van 24 september 2020 dient wegens strijd met 7:12 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: de Awb) te worden vernietigd. Met het oog op een efficiënte afdoening van het geschil zal de Afdeling met toepassing van artikel 8:113, tweede lid, van de Awb bepalen dat tegen het nieuw te nemen besluit op bezwaar slechts bij haar beroep kan worden ingesteld.

7. Het college dient op na te melden wijze tot vergoeding van de proceskosten te worden veroordeeld.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

- I. verklaart het beroep gegrond;
- II. vernietigt het besluit van het college van burgemeester en wethouders van Aa en Hunze van 24 september 2020, kenmerk 222992;
- III. bepaalt dat tegen het nieuw te nemen besluit op bezwaar slechts bij de Afdeling beroep kan worden ingesteld;

- IV. veroordeelt het college van burgemeester en wethouders van Aa en Hunze tot vergoeding van bij [appellant] in verband met de behandeling van het beroep opgekomen proceskosten tot een bedrag van € 1.068,00 (zegge: duizendachtenzestig euro), geheel toe te rekenen aan door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand;
- V. gelast dat het college van burgemeester en wethouders van Aa en Hunze aan [appellant] het door hem voor de behandeling van het beroep betaalde griffierecht ten bedrage van € 178,00 (zegge: honderdachtenzeventig euro) vergoedt.

Aldus vastgesteld door mr. J.Th. Drop, lid van de enkelvoudige kamer, in tegenwoordigheid van mr. S. Vermeulen, griffier.

Het lid van de enkelvoudige kamer is verhinderd de uitspraak te ondertekenen.

De griffier is verhinderd de uitspraak te ondertekenen.

Uitgesproken in het openbaar op 24 februari 2021

Naschrift

1. In deze zaak toetst de Afdeling via het motiveringsbeginsel (art. 7:12 Awb) indringend of een alternatief bouwplan aanmerkelijk minder bezwaren oplevert dan het vergunde plan. Dat roept de vraag op of deze uitspraak past in een bredere trend in het bestuursrecht om indringender te toetsen. Dat is volgens mij het geval. In deze uitspraak wordt goed zichtbaar dat het motiveringsbeginsel ook in zaken waar het bestuursorgaan beleidsruimte heeft een cruciale rol kan spelen bij de rechtmatigheidsbeoordeling door de bestuursrechter.

2. In deze kwestie heeft het alternatieve plan dat appellant heeft gepresenteerd, blijkbaar minder gevolgen voor de lichtintreding bij appellant. Op basis van de jurisprudentie van de Afdeling “noopt het bestaan van alternatieven slechts dan tot het onthouden van medewerking, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van één of meerdere alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren”. De Afdeling komt tot de conclusie dat burgemeester en wethouders onvoldoende gemotiveerd hebben of dit hier het geval is. Daarbij gaat de Afdeling heel concreet in op de voor- en nadelen van het alternatief versus het vergunde bouwplan. De Afdeling vernietigt de omgevingsvergunning op basis van een motiveringsgebrek.

3. De toetsingsintensiteit van de bestuursrechter is de afgelopen jaren onderwerp van discussie in de literatuur. In 2015 riep Hirsch Ballin de bestuursrechter op om een genuanceerdere benadering te hanteren dan ‘marginale toetsing’ bij beoordelingsvrijheid (E.H.M. Hirsch Ballin, ‘Dynamiek in de bestuursrechtspraak’, in: E.M.H. Hirsch Ballin, R. Ortlep & A. Tollenaar, *Rechtsontwikkeling door de bestuursrechter* (VAR-reeks 154), Den Haag: Bju 2015, p. 7-58). Daarbij zou onder meer aandacht moeten worden gegeven aan de aard van de rechtsverhouding en de betrokken belangen. In het jaarverslag van 2017 nam de Afdeling onder meer afscheid van de begrippen ‘marginale toetsing’, ‘beoordelingsvrijheid’ en ‘beoordelingsvrijheid’. Marginale toetsing

impliceerde volgens de Afdeling een te vrijblijvende opstelling van de bestuursrechter en de term 'vrijheid' werd niet passend geacht omdat geen enkele bevoegdheid geheel 'vrij' is (maar steeds wordt begrensd door de wettelijke kaders en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur). De laatstgenoemde begrippen werden vervangen door 'beleidsruimte' en 'beoordelingsruimte'. In de daaropvolgende jaren was volgens Kegge in de jurisprudentie zichtbaar dat op basis van het evenredigheidsbeginsel, het zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel besluiten indringender werden getoetst (R. Kegge, 'Indringende(re) toetsing door de bestuursrechter', *JBPlus* 2018/4). Recent plaatsten auteurs ook de toeslagenaffaire in dit licht door zich af te vragen of de Afdeling wel voldoende indringend had getoetst in de zaken die in die affaire speelden. In reactie daarop merkt De Poorter op dat er nu juist al een ontwikkeling gaande was van indringendere toetsing en dat daarop nu juist de nodige kritiek kwam van de politiek (J.C.A. de Poorter, 'Ongekend onrecht in de kinderopvangtoeslag en de rol van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State', *JBPlus* 2012/2).

4. Voor toetsing van alternatieve bouwplannen in een omgevingsvergunning voor het afwijken van een bestemmingsplan (voor 2008: vrijstelling) wordt al vrij lang de toetsingsmaatstaf gehanteerd zoals hierboven aangehaald (voor het eerst volgens mij in ABRvS 27 februari 1997, *Gst.* 1998-7067, 7, m.nt. J.M.H.F. Teunissen). Sindsdien is deze standaardoverweging in honderden uitspraken aan de orde gekomen. In slechts enkele gevallen slaagde een beroep hierop. Vaak werd een beroep daarop afgedaan met een standaardoverweging, bijvoorbeeld met de strekking dat appellants onvoldoende aannemelijk had gemaakt dat sprake was van een gelijkwaardig alternatief. Sinds 2016 lijkt de Afdeling indringender te toetsen of een door appellants aangedragen alternatief serieus door het bevoegd gezag is beoordeeld en of afdoende gemotiveerd is waarom dit alternatief niet tot een gelijkwaardig resultaat met aanmerkelijk minder bezwaren leidt (vgl. ABRvS 27 juli 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2077, ABRvS 17 oktober 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3362 en ABRvS 20 mei 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1264). Als dat niet het geval is, is sprake van een motiveringsgebrek.

5. Overigens wordt bij een alternatief plan in het kader van een bestemmingsplanprocedure niet de standaardoverweging zoals in deze uitspraak voor een alternatief bouwplan bij een afwijkingsvergunning, gehanteerd. Bij grotere projecten met een maatschappelijk belang (zonnenvelden) lijkt de Afdeling ook terughoudender dan in kleinschaligere kwesties zoals de onderhavige (zie het naschrift van De Groot bij ABRvS 16 december 2020, *AB* 2021/103, m.nt. T. de Groot). Dat past in de benadering die Hirsch Ballin voorstaat. Mij lijkt daarnaast ook van belang hoe concreet het gepresenteerde alternatief is. Als het alternatief vrij nauwkeurig wordt beschreven, dan zal de Afdeling dat waarschijnlijk indringender kunnen toetsen dan wanneer louter een alternatieve locatie voor een bepaald project waarbij ook nog niet duidelijk is of dit een realistisch alternatief kan zijn (bijvoorbeeld omdat de vergunninghouder duidelijk maakt dat er nog tal van hindernissen zijn bij die

alternatieve locatie). Bij een kleiner project zal een appellant vanzelfsprekend eenvoudiger duidelijk kunnen maken dat een alternatief reëel is.

6. Al met al is het mijns inziens goed dat de Afdeling indringend toetst of voldaan is aan de motiveringsplicht in een concreet geval wanneer dit door een appellant onderbouwd wordt bestreden. Voor bestuursorganen is het dan ook zaak om serieus te kijken naar aangedragen alternatieven en de afweging daaromtrent te documenteren. Voor appellants is mijns inziens van belang dat concreet wordt toegelicht waarom een alternatief gelijkwaardig is en waarom de bezwaren daarvan aanmerkelijk minder zijn. Anders loopt de appellant nog steeds het risico dat het betere alternatief wordt gepasseerd met een verwijzing naar de beleidsruimte van het bestuur, zeker bij projecten waar ook andere (grote) belangen spelen.

M.H.W. Bodelier

Gst. 2021/81

Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State 24 februari 2021, nr. 202003104/1/R1

(Mr. R. Uylenburg)
m.nt. G.J. Stoepker¹

(Art. 6:4, 6:7, 6:8, 6:9 Awb)

ECLI:NL:RVS:2021:381

De klacht van appellants is, gelet op de strekking, inhoud en formulering, terecht niet als bezwaar aangemerkt. (Amsterdam)

De rechtbank heeft terecht geoordeeld dat de op 8 september 2019 ingediende klacht niet is aan te merken als bezwaarschrift. In de klacht is vermeld dat appellants nog geen stukken heeft ontvangen, waardoor de tijd om onderzoek te kunnen doen wordt ingekort. Ook is vermeld dat hij de stukken zo snel mogelijk wenst te ontvangen en verzoekt hij de inzendingstermijn voor eventuele bezwaren met ten minste een weekend te verlengen. De klacht is niet zodanig geformuleerd dat het college gehouden was bij appellants te informeren of dit schrijven als bezwaarschrift moest worden opgevat. De strekking van zijn verzoek was duidelijk. Hij wilde zo snel mogelijk stukken ontvangen om onderzoek te kunnen doen, met als doel op grond daarvan te beslissen over het eventueel indienen van bezwaren. Nergens is in het klachtformulier aangegeven dat appellants bezwaar maakt. Dit wordt bevestigd door de omstandigheid dat appellants na ontvangst van de stukken op 7 oktober 2019 alsnog bezwaar heeft gemaakt. Anders dan appellants lijkt te veronderstellen, is de bezwaartermijn van openbare orde en staat deze niet ter vrije beschikking van het college. Een andere

¹ Giel Stoepker is senior juridisch medewerker bij de Centrale Raad van Beroep en docent Staats- en bestuursrecht aan Tilburg University.